

संस्कृत

क्र. नं. ४६

याज्ञिक-

प्रयोग-समालोचन

उत्सर्जनम्

पृ. १५ ते २०.

✓ 3743

(1)

भूर्भुवःस्वःस्वाहा॥प्रजायतयइदं॥अनाज्ञानमितिमंत्र
द्वयस्यहिरण्यगर्भोऽग्निस्त्रियुष॥प्रायश्चित्ताज्य॥अना ॐ
ज्ञातंयदाज्ञातंयज्ञस्यक्रियतेमिथु॥अग्नेतदस्यकल्प
यत्वंहि वेत्थयथातथःस्वाहा॥अग्नयइदं॥ॐपुरु
षसंमितोयज्ञोयज्ञःपुरुषसंमितः॥अग्नेतदस्यकल्प
यत्वंहि वेत्थयथातथःस्वाहा॥अग्नयइदं॥यत्पाकने
त्यास्यस्त्रितोऽग्निस्त्रियुष॥प्रायश्चित्ताज्य॥ॐयत्पा
कनामनसादीनदक्षानयज्ञस्यमन्वतेमर्त्यासः॥अग्नि

१६

(२)

आद्योताकतुविद्विजानन्यजिष्ठोदेवाँकतुशोयजाति
 स्वाहा॥ अग्नये इदं॥ यद्वो देवा अमितयामरुतः स्विष्टुषू॥
 मन्त्रतन्त्रविपर्यासादिनिमित्तकप्रायश्चित्ताज्य॥ यद्वो
 देवा अतिपातयानिवाचाचप्रयुनीदेवहेळनं॥ अरायो
 अस्मा अग्निदुष्टुनायते स सिंमभुमेकसकैनिधेतन॥
 स्वाहा॥ मरुद्भ्य इदं॥ सांगतासिध्यर्थं सर्वप्रायश्चित्तक
 रिष्ये॥ ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा॥ प्रजापतये इदं॥ ॐ वि
 श्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा॥ विश्वेभ्यो देवेभ्य इदं॥ बर्हिषिषू

३१

१६

१ रुतस्ते ४

४ सर्वमसि सर्वमेभूयाः ॥ २ ॥

(2A)

र्णपात्रं निनयेत् ॥ पूर्णमसि पूर्णमेभूयाः ॥ सुपूर्णमसि सु
पूर्णमेभूयाः ॥ सदसि सन्नेभूयाः ॥ असि तिरसि मामे
स्तेष्ठाः ॥ प्राच्यां दिशि देवाः कुर्वन्ति जोमार्जयन्तां ॥ दक्षिणस्थां
दिशि मासाः पितरो मार्जयन्तां ॥ अथ उपस्पृश्य ॥ प्रतीः
च्यां दिशि गृहाः पशवो मार्जयन्तां ॥ उदीच्यां दिशि पापो
बधयो वनस्पतयो मार्जयन्तां ॥ उर्ध्वायां दिशि यज्ञः संव
त्सरः प्रजापतिर्माज्जयन्तां ॥ आपो अस्मानित्यस्य देवश्च
यो आपस्त्रिष्टुप् ॥ मार्जने वि० ॐ आपो अस्मान्मातरः

१७

(3)

सुंधयंतु घृतेन नो घृतवः पुनंतु ॥ विश्वं हिरिप्रं प्रवहंति देवी
 रुदिराभ्यः शुचिरायुत एमि ॥ इदमापः सिंधुद्वीप आपे नु
 रुप ॥ मार्जने वि० ॥ ॐ इदमापः प्रवहतयुक्किं च द्रुतं म
 यि ॥ यद्वाहमभिदुद्रोह यद्वाशे पउत्तानृत ॥ सुमित्र्या नः
 आप ओषधयः संतु दुर्मित्र्या स्तस्मे संतु योस्मान्दृष्टियं
 च वयं द्विष्मः स्तहन्मि ॥ माहं प्रजापरासि चं यानः सया
 वरीच्छन ॥ समुद्रे वो निनया निस्वपाथो अपीथ ॥ ता आ १७
 पः समुद्रं गच्छेत् ॥ परिस्तरणान्युत्तरे विसृजेत् ॥ पुनः ॥

(3A)

युष्यंते ज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहनो नमो नमः॥ अग्निरूषी
परमेश्वराय नमः॥ पूजां समर्पयामि॥ ॐ अग्निस्तु विश्ववस्तु
मंतु विब्रह्माणमुत्तमं॥ अतूतं आवयत्पतिपुत्रं देदाति दाशु
षे॥ अग्नये नमः॥ मन्त्रपुष्पां जलं समर्पयामि॥ ॐ अग्ने न
नय सुपथाराये अस्मान् विश्वानि देववयुनानि विद्वान्॥ युयो
ध्य१ स्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्याते नमो उक्तिं विधेम॥ अग्ने
त्वं पारयानव्यो अस्मांस्त्वस्तिभिरतिदुर्गाणि विश्वा॥ पूश्च
पृथ्वी बहुलान उर्व१ भवातो कायतनया यशयोः॥ अग्ने च म

१९

(५)

स्मयुयोध्यमीवा अनमित्रा अभ्यमंत कृष्टीः॥ पुनरस्मभ्यं सु
 विताय देवक्षां विश्वेभिरमृतेभिर्यजत्रा॥ पाहि नो अग्ने पायु
 भिरजस्रैरुत प्रिये सदन आशुशुक्लान्॥ मातेभ्यं जरितारं
 यविष्ठनूनं विदं मा परं सहस्व॥ मानो अग्ने वसृजो अघाया
 विव्यवेरिपवेदुछुनाये॥ मादत्स्व ते दशते मादत्ते नो मारीषते
 सहसा वन्यरादाः॥ प्रदक्षिणां समर्पयामि॥ प्रमादात् कुर्वतां
 कर्म प्रच्यवेता धुरेषु यत्॥ स्मरणाद्देवतद्विष्णाः संयूगं स्यादि
 तिस्रुतिः॥ प्रायश्चित्तान्यशेषाणितपः कर्मात्मिकानिवै॥ यानि

१९

षा९

(6A)

तेषामशेषांकुष्णानुस्मरणं पदं ॥ यस्यास्मृत्या च नामोक्त्वा ०
अनेन उत्सर्जनांगहवनाख्येन कर्मणा तेन श्रीअग्निरूपी पर
मेश्वरः प्रीयतां नमम ॥ तत्सद्रूपमस्तु ॥ अथ गणस्नानं ॥ उ ३
दकतीरंगत्वा ॥ उत्सर्जनांगत्वेन विहितं गणस्नामहं करिष्ये ॥ न ४
आपो हिष्णामयो भुवस्तान उर्जदधातन ॥ महेरणा यच सस ॥
ऋक् ॥ ३ ॥ स्नात्वा ॥ आचम्य ॥ उत्सर्जनांगत्वेन विहितं मम
स्नगोमयमृत्तिकास्नानानि करिष्ये ॥ ततः भस्ममादाय ॥ ई ॐ
शानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्वत्स

उत्सर्जन

प्रयोग

२०

(५)

गोधिपतिर्ब्रह्माशिवो मे अस्तु सदा शिवो ॥ शिरसि ॥ ॐ तस्युरु
षाय विष्णुर्महामहादेवाय धीमहि ॥ तन्नोरुद्रप्रचोदयात् ॥ मुखे ॥
ॐ अघोरेभ्यो धगौरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो
नमस्ते अस्तुरुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामदेवाय नमो ज्येष्ठा
य नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकर्णाय
नमो बलविकर्णाय नमो बलाय नमो बलप्रमथानाय नमः
सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥ गुह्ये ॥ सद्योजातं २० ॐ
प्रपद्यामि सद्योजातायैवेनमो नमः ॥ भवे भवे नाति भवे भव

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com